

Saeima 2013.gada 31.janvārī pieņēma likumu „Grozījumi likumā „Par pašvaldībām””.

Likums paredz šādas izmaiņas pašvaldību turpmākajā darbībā:

1. Kopš 2013.gada 21.februāra vairs nav aizklātie balsojumi un balsošanu domes sēdēs ir veicama tikai atklāti. Minēto grozījumu mērķis ir palielināt atklātību pašvaldības domes lēmumu pieņemšanas procesā. Kā norādīts likuma „Grozījumi likumā „Par pašvaldībām”” anotācijā pašvaldības deputātu pienākums ir skaidrot savus lēmumus un ar argumentiem tos pamatot, nevis slēpt savu viedokli, izmantojot aizklātus balsojumus. Atklāti balsojumi tiks katram deputātam skaidrot savus apsvērumus vēlētājiem un pamatot savu izvēli, veicinot diskusiju sabiedrībā par konkrētu lēmumu vai kandidātu.;

2. Ņemot vērā iepriekš minēto, kopš 2013.gada 21.februāra domes priekšsēdētājs, domes priekšsēdētāja vietnieks, izpilddirektors, izpilddirektora vietnieks, pagasta vai pilsētas pārvaldes vadītājs, kā arī pagasta vai pilsētas pārvaldes vadītāja vietnieks amatā ievēlams, balsojot ar vēlēšanu zīmēm vienlaikus par visiem attiecīgajam amatam izvirzītajiem kandidātiem.

Ministrija aicina pašvaldības, organizējot balsošanu ar vēlēšanu zīmēm, noteikt kārtību, kādā noris atklāta balsošana ar vēlēšanu zīmēm. Minētajā kārtībā, nosakot vēlēšanu zīmes obligātās sastāvdaļas, piemēram, pašvaldības domes deputāta vārds un uzvārds, vēlēšanu zīmes numurs, amats, par kuru notiek atklāta balsošana ar vēlēšanu zīmēm, datums un vieta, norāde, kā vēlēšanu zīmē izdarāma atzīme par kandidātu, paskaidrojumu par zīmes aizpildīšanas kārtību, kā arī amatam izvirzīto kandidātu vārdi un uzvārdi pieteikšanas secībā, kā arī atzīmes „par” un „pret” izdarīšanas laukus pretim katram kandidāta vārdam un uzvārdam), balsošanas kārtību un balsu skaitīšanas kārtību, kā arī gadījumus, kādos vēlēšanu zīme uzskatāma par nederīgu. Balsojuma rezultātu iesakām atspoguļot balsu skaitītāju protokolā, kas ir publiski pieejams un kurā ir atspoguļota katra deputāta balsojums.

3. Ar 2013.gada 1.jūliju stāsies spēkā grozījumi likuma „Par pašvaldībām” 38.pantā, 58.panta pirmajā daļā, kā arī tiks izslēgts likuma „Par pašvaldībām” 67.pants, 68.panta pirmās daļas otrais teikums, 69.panta otrā daļa un 69.² panta trešā daļa. Minēto grozījumu, paredzot liegumu pašvaldības domes deputātam ieņemt amatus pašvaldības izpildvarā, mērķis ir demokrātijas pamatprincipa - varas dalīšana, nostiprināšana vietējo pašvaldību pārvaldē, tādējādi radot iespēju pašvaldības lēmējvarai un izpildvarai darboties neatkarīgi un mazināt korupcijas un pašvaldības mantas nelietderīgas izmantošanas un izšķērdēšanas riskus. Minētie ierobežojumi sekmēs, ka tiek novērsta situācija, kad pašvaldībās domes deputāti darba tiesiskajās attiecībās hierarhiski ir padoti amatpersonai, kuru viņi paši ir iecēlušī amatā (pašvaldības izpilddirektoram), ka arī ir hierarhiski padoti paši sev, kā pašvaldības augstākas lēmēj institūcijas locekļiem (pašvaldības domei un tās deputātiem).

Ņemot vērā minēto, ar 2013.gada 1.jūliju pašvaldībās, kurās iedzīvotāju skaits ir mazāks par 5000, domes priekšsēdētājs nevarēs vienlaikus veikt arī izpilddirektora pienākumus, līdz ar to minētajām pašvaldībām turpmāk darba organizācija jāveic analogisko pārējām pašvaldībām un jāievēl pašvaldības izpilddirektors, kas būs atbildīgs par attiecīgās pašvaldības iestāžu un kapitālsabiedrību darbu un veiks pienākumus, kas noteikti likuma „Par pašvaldībām” 69.pantā.

Ar 2013.gada 1.jūliju pašvaldības domes deputāts nedrīkstēs ieņemt ne tikai pašvaldības izpilddirektora un pagasta vai pilsētas pārvaldes vadītāja amatus, bet arī minēto amatu vietnieku amatus. Kā arī pašvaldības domes deputāts nedrīkstēs ieņemt attiecīgās pašvaldības administrācijā amatu, kura pienākumos ietilpst sagatavot domes

lēmumu projektu vai veikt domes lēmumu tiesiskuma un lietderības pārbaudi, vai kontrolēt un uzraudzīt domes pieņemto lēmumu izpildi, vai arī sniegt padomus un konsultācijas pašvaldības amatpersonām. Minēto ierobežojumu noteikšanai praksē jāvadās pēc attiecīgajam pašvaldības administrācijas amatpersonas vai darbinieka amatam noteiktajiem amata vai darba pienākumiem, kā arī normatīvajiem aktiem, no kuriem izriet amata uzdevumi. Ja pašvaldības amatpersonas vai darbinieka pienākumos ir noteikts kāds no iepriekšminētajiem pienākumiem, tad pašvaldības domes deputāts nevar attiecīgo pašvaldības amatpersonas vai darbinieka amatu, bet, ja pašvaldības amatpersonas vai darbinieka amatam nav noteikti minētie pienākumi, tad pašvaldības domes deputāts var ieņemt attiecīgo pašvaldības amatpersonas vai darbinieka amatu. Papildus vēršam uzmanību, ka pašvaldības deputāta amatu nedrīkstēs savienot ar amatu pašvaldības administrācijā, kura izveidošanas mērķis ir padomu un konsultāciju sniegšana pašvaldības amatpersonām, tas ir, konsultatīvās personas un padomnieki.

Vienlaikus pašvaldības domes deputāts tieši vai pastarpināti nevarēs sniegt pakalpojumus pašvaldībai jautājumos, kas skar domes lēmumu projektu sagatavošanu vai domes lēmumu tiesiskuma un lietderības pārbaudes veikšanu, vai domes pieņemto lēmumu izpildi kontroli un uzraudzību, kā arī padomu un konsultāciju sniegšanu pašvaldības amatpersonām. Minētos pakalpojumus pašvaldības domes deputāts pašvaldībai nevarēs sniegt kā ārpalpojumu neatkarīgi no tiesisko attiecību formas, kā arī pastarpināti ar trešo personu starpniecību.

Pašvaldības domes deputāts nedrīkstēs arī ieņemt attiecīgās pašvaldības iestādes vadītāja vai viņa vietnieka amatu, izņemot tādās pašvaldības iestādēs, kas realizē likuma „Par pašvaldībām” 15.panta pirmās daļas 4., 5. un 6.punktā noteiktās pašvaldības autonomās funkcijas, tas ir, pašvaldības domes deputāts drīkstēs būt pašvaldības iestādes vadītājs vai vietnieks pašvaldības iestādei, kas gādā par iedzīvotāju izglītību, rūpējas par kultūru un sekmē tradicionālo kultūras vērtību saglabāšanu un tautas jaunrades attīstību, nodrošina veselības aprūpes pieejamību, kā arī veicina iedzīvotāju veselīgu dzīvesveidu un sportu.

Saeimas 2013.gada 31.janvārī pieņemtais likums „Grozījumi likumā „Par pašvaldībām”” ar 2013.gada 1.jūliju liedz arī pašvaldības domes deputātam ieņemt valdes locekļa amatu attiecīgās pašvaldības kapitālsabiedrībā, kapitālsabiedrībā, kurā pašvaldības daļa pamatkapitālā atsevišķi vai kopumā ar citām pašvaldībām pārsniedz 50 procentus, un kapitālsabiedrībā, kurā vienas vai vairāku pašvaldības kapitālsabiedrību daļa pamatkapitālā atsevišķi vai kopumā pārsniedz 50 procentus. Minētais ierobežojums neattiecas uz valdes locekļu amatiem kapitālsabiedrībās, kas realizē no likuma „Par pašvaldībām” 15.panta pirmās daļas 6.punktā noteiktās pašvaldības autonomās funkcijas izrietošu pārvaldes uzdevumu, tas ir, nodrošina veselības aprūpes pieejamību, kā arī veicina iedzīvotāju veselīgu dzīvesveidu un sportu.

Minēto amatu savienošana un to ierobežojumu izpildes kārtību nosaka likuma „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” 8.pants, atbilstoši kuram persona septiņu dienu laikā pēc stāšanās amatā rakstveidā iesniedz darba devējam iesniegumu, lūdzot to atbrīvot no attiecīgā amata, kā arī informē domi par to, ka viņš ieņem pašvaldības izpildvarā amatu, ar kuru ir aizliegts savienot pašvaldības domes deputāta pienākumus. Darba devējam ir pienākums mēneša laikā pieņemt lēmumu par personas atbrīvošanu no amata un darba tiesiskās attiecības tiek pārtrauktas. Savukārt, ja pašvaldības domes deputāts, pēc stāšanās valsts amatpersonas amatā vienlaikus veic saimniecisko darbību, pilda uzņēmuma līgumu vai pilnvarojumu, kuru savienošana ar deputāta amatu ir aizliegta, tā triju mēnešu

laikā no amatā stāšanās dienas izbeidz saimniecisko darbību, uzņēmuma līgumu vai uzsaka pilnvarojumu.

Ņemot vērā, ka domes priekšsēdētājs vada domes darbu, viņa pienākums turpmāk būs arī nodrošināt, ka tiek ievēroti likumā „Par pašvaldībām” noteiktie amatu savienošanas ierobežojumi.

Papildus vēršam uzmanību, ka ar 2013.gada 1.jūliju ne tikai komitejas priekšsēdētājs, bet arī viņa vietnieks nedrīkstēs būt tās pašvaldības iestādes, pašvaldības kapitālsabiedrības vai to struktūrvienības vadītājs, kuras darbu saskaņā ar pašvaldības nolikumu kontrolē attiecīgā komiteja.

4. Savukārt ne vēlāk kā līdz 2014.gada 1.jūlijam pašvaldībām ir jānodrošina, ka domes sēdes tiek ierakstītas audio formātā un ieraksts tiek ievietots pašvaldības mājaslapā internetā. Vienlaikus vēršam uzmanību, ka pašvaldībām nav liegtas iespējas domes sēdes ierakstīt videoformātā un video ierakstu ievietot pašvaldības mājaslapā internetā. Kā arī atgādinām, ka domes sēdēs, izskatot jautājumu un pieņemot lēmumus, kā arī atspoguļojot tos protokolā, ir jāievēro Fizisko personu datu aizsardzības likumā noteiktās prasības par personas datu apstrādi.